DE COMMANDEURSGRAVEN OP ARUBA

Hoe weinig indrukwekkend zij mogen schijnen, de begraafplaatsen van de vroegere locale gezagsdragers en vertegenwoordigers van het hoogste landelijk gezag, de Commandeurs van Aruba, zijn bepaald de moeite waard om te bezoeken.

De Stichting Nationale Parken heeft ertoe mogen medewerken, dat de commandeursgraven te Pontón en Seroe Patrishi werden opgeschoond en omheiningen hersteld, teneinde zoveel mogelijk verder verval tegen te gaan. Men mag het Eilandsbestuur, dat de werkzaamheden deed uitvoeren, daarvoor dankbaar zijn, want het gaat hier om behoud van een stukje geschiedenis.

De Stichting Nationale Parken hoopt binnenkort in overleg met het Eilandsbestuur stappen te nemen tot restauratie van de graven zelf. Wij zijn dat aan voorouders en nageslacht verplicht.

De bibliothecaris van Aruba en schrijver Johan Hartog heeft de verdienste gehad enkele gegevens over de Commandeurs te verzamelen. Wij verwijzen naar b.v. pagina's 47 t/m 53 en 73,74 en 136 van zijn boek "Aruba". Daaruit blijkt wel, dat hierover slechts schaarse informatie beschikbaar was en ongetwijfeld ligt op dit terrein nog een uitdaging aan historici om verder onderzoek te doen.

Intussen liggen daar de commandeursgraven, daterende van mogelijk de tweede helft van de 17e eeuw tot hooguit de inwerking treding van het Regeringsreglement van 1848, waarbij o.m. de benaming „gezaghebber" werd ingevoerd.

Stinapa. - nr. 3 (mei 1969). p.13-14

Robuuste, over een cylindervormige hoop losse koraalstenen en diabaas, rondgemetselde grafzerken, die een indruk geven in welke omstandigheden deze mensen leefden en hoe deze autoriteiten geweest moeten zijn. Uit deze graven spreekt vooral de eenvoud van die mensen en de hardheid en soberheid van die tijden. Waarom is het ene graf groter en hoger gemetseld dan een ander? Gaven de Commandeurs zelve tijdens hun leven instructie daartoe of is in die verschillen de waardering achteraf voor de man tot uitdrukking gebracht. Hoe het antwoord ook moge luiden, de armoede van Aruba van toen stond kennelijk niet toe dat meer besteed werd dan enige meerdere uitgave voor een iets grotere hoop stenen en aarde en wat extra cement.

Helaas zijn alle destijds ingemetselde naamstenen verdwenen. Zou nog te traceren zijn wie waar ligt, zodat hun naamloosheid alsnog kan worden opgeheven? Even zo vele vragen waarop nu nog geen antwoord kan worden gegeven.

Welke de positie, taak en macht van de Commandeurs was, illustreren de volgende aanhalingen uit de artikelen 2 t/m 5 van het „Reglement van administratie en bestuur op het eiland Aruba" (P. B. 1823, Nr. 67).

„De administratie en het bestuur over het eiland Aruba worden onder de bevelen van den Gouverneur gevoerd, door den Commandeur die in het administratieve door een opzigter en in het finantiële door een ontvanger zal worden geassisteerd, behalve zoodanige mindere beambten, welke zullen mogen worden noodig geoordeeld."

„Alle zich te Aruba bevindende personen staan onder de onmiddellijke bevelen van den Commandeur en zijn verpligt hem naar behoren te respecteren en gehoorzamen."

„Het bestuur over alles wat eenigzins de verdediging des eilands aangaat, of tot afbreuk van den vijand strekken kan, wordt den Commandeur opgedragen, dewelke deswege verantwoordelijk gehouden wordt."

Hoe ook mocht of zal worden geoordeeld over hun beleid en hun daden (er heeft wel eens een Commandeur drie maanden onder arrest op Curaçao doorgebracht tot zijn ontslag — overigens met behoud van zijn tractement een jaar sedert dien), hun nagedachtenis dient in deze eenvoudige monumenten in ere te worden gehouden, al zou het slechts zijn uit respect voor de overtuiging en goede wil waarmede ieder voor zich zijn ambt vervulde en zijn gezag uitoefende. Zij het, dat zij geen geschiedenis vermochten te maken, deze door de Koning benoemde functionarissen vertegenwoordigen een niet uit te wissen stuk geschiedenis van Aruba.

Mr. G. Dutry van Haeften.